

**Одговори и коментари надлежних власти Републике Србије на Извештај
Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих
казни или поступака поводом пете периодичне посете Републици Србији
спроведене у периоду од 9. до 19. марта 2021. године**

Захваљујемо се делегацији Комитета на препорукама које су упућене надлежним властима Републике Србије у циљу унапређења поштовања права лица лишених слободе.

10. Јавним позивом за сарадњу у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре (у даљем тексту: НПМ) који је Заштитник грађана објавио 2018. године, изабрана су четири удружења: Београдски центар за људска права, Комитет правника за људска права - ЈУКОМ, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом - МДРИ-С и Међународна мрежа помоћи - ИАН. Меморандумом је сарадња ограничена на једну годину, са могућношћу продужења за још једну годину и сва четири удружења су била активна у раду НПМ током 2018. године.

Почетком 2019. године сва удружења су била позвана на унапређење сарадње и достављање предлога у том смислу. Београдски центар за људска права је своје примедбе у погледу начина функционисања НПМ доставио писменим путем, након чега су са њима, као и са представницима других организација, у непосредној комуникацији разматране могућности за унапређење сарадње са Заштитником грађана и рада НПМ. Међутим, упркос начелним договорима који су кроз тај дијалог постигнути, Споразум о сарадњи је продужен на још годину дана са Комитетом правника за људска права - ЈУКОМ, Иницијативом за права особа са менталним инвалидитетом - МДРИ-С и Међународном мрежом помоћи - ИАН, односно са свима осим са Београдским центром за људска права. Ова три удружења су била активна у раду НПМ све до истека важења Споразума о сарадњи, односио до средине 2020. године.

Након спроведеног новог јавног позива, објављеног у јуну 2020. године, Заштитник грађана је изабрао шест удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ: Комитет правника за људска права - ЈУКОМ, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево и А11 - Иницијатива за економска и социјална права.

Као што се може видети, иако се одређена удружења нису поново јавила на нови јавни позив 2020. године, Заштитник грађана и даље сарађује са довољним бројем удружења, односно са већим бројем удружења у односу на 2018. и 2019. годину, са различитим профилима експерата, укључујући и лекаре специјалисте судске медицине и психијатрије, и разнородним пољима интересовања и рада, што омогућава мултидисциплинаран приступ у раду НПМ, транспарентност у обављању ових послова и партиципативност цивилног сектора.

Сва удружења су, како током трајања сарадње, тако и увек када је била прилика да се та сарадња продужи или обнови имала могућност да укажу на одређене проблеме и препреке које можда имају у том погледу и Заштитник грађана је показивао

заинтересованост да све примедбе саслуша и унапреди свој рад у обављању ових послова.

Без обзира на чињеницу да је Београдски центар за људска права позната невладина организација и да је сарадња са њима била на високом нивоу док су били део НПМ, о чему сведоче бројне посете и пројекти (на пример Београдски центар за људска права је био носилац активности НПМ у области заштите избеглица, миграната и тражилаца азила), повлачење Београдског центра за људска права из сарадње у обављању послова НПМ није утицало на ефикасност и квалитет обављања послова НПМ. Ово управо из разлога што Заштитник грађана и даље сарађује са веома угледним и значајним организацијама цивилног друштва, као и експертима медицинске струке, са којима Заштитник грађана има успешну сарадњу и чије учешће доприноси квалитету рада НПМ.

У вези са захтевом ЦПТ да добије коментаре НПМ-а у вези са његовом методологијом о праћењу поступања према лицима у полицијском притвору, указујемо на следеће:

НПМ је током 2020. године обавио 48 посета полицијским станицама, од укупно 85 посета установама у којима се налазе или се могу наћи лица лишена слободе. Један део ових посета је био посвећен праћењу поступања по препорукама које је ЦПТ упутио Републици Србији након посете обављене 2017. године, један део је обухватао ноћне и ране јутарње посете полицијским станицама ради праћења поступања према доведеним и задржаним лицима у вези са поштовањем основних права које су уједно и заштитне мере против злостављања, а по први пут НПМ је пратио и поступање полиције током јавних окупљања грађана у Београду у јулу 2020. године.

Ове године, НПМ је обавио 33 посете полицијским станицама, од укупно 86 посета, током којих је наставио са својим активностима које су везане за праћење начина остваривања основних права доведених и задржаних лица - права на приступ лекару и адвокату, права да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу и начину на који се доведена и задржана лица информишу о својим правима. Све ове посете су биле ненајављене, а поједине и ноћне.

Поступање према задржаним лицима праћено је и приликом посета заводима за извршење кривичних санкција, с обзиром на праксу да се у појединим полицијским управама за задржавање лица на основу Законика о кривичном поступку користе просторије у заводима за извршење кривичних санкција.

Такође, током посета заводима за извршење кривичних санкција акценат је стављен на поступање полиције према лицима лишеним слободе пре него што су доведени у завод. Тако је НПМ током посета заводима за извршење кривичних санкција обављао разговоре са притвореницима у циљу прикупљања информација о поступању полицијских службеника према њима током лишења слободе, задржавања, као и приликом примене других полицијских овлашћења. Посете су обављане тако што су посећивани и локална полицијска станица и завод, што је омогућавало да се укрсте подаци добијени од лица са службеним наводима и документацијом.

Према уобичајеној методологији, пре обављања посете полицијској станици, тим НПМ у локалном заводу за извршење кривичних санкција (казнено-поправном заводу или окружном затвору) обавља ненадзиране разговоре са притвореним лицима на околности

поступања полиције према њима приликом лишења слободе, задржавања и примене полицијских овлашћења. Уколико се у заводу налази мањи број притвореника, обаве се разговори са свима који су на дан посете затечени у заводу, а уколико се ради о већем броју НПМ бира оне притворенике за које сматра да су у већем ризику од лошег поступања (на пример млађе особе, осумњичене за кривична дела која су у вези са дрогом, припаднике националних мањина) и увек и рањиве групе (као што су жене, малолетници, страни држављани и сл). Потом НПМ у полицијској станици прегледа документацију о полицијском задржавању, од полицијских службеника прикупља додатне информације о поступању према задржаним лицима и, уколико у станици затекне задржано лице, разговара у приватности и са тим лицем. Тим НПМ такође увек обилази и просторије за задржавање, како би проверио да ли су исте у складу са прописаним условима, односно важећим стандардима. По потреби, обилазе се и друге просторије, на пример ако је потребно проверити да ли у службеним канцеларијама има нестандартних предмета и проверава се и друга документација, на пример документација о притужбама или о употреби средстава принуде.

Након обављених посета НПМ сачињава извештаје са препорукама за унапређење поступања. Извештаји се достављају посећеној установи и надлежном министарству, којима се по правилу оставља рок у ком је потребно да се изјасне о поступању по упућеним препорукама, са позивом за успостављање дијалога у циљу разматрања спровођења препорука. Циљ дијалога је сагледавање стања у посећеној установи и систему као целини, пре свега ради изналагања најбољег начина за спровођење препорука које је НПМ упутио након обављених посета.

У циљу одржавања равнотеже између поверљивости и транспарентности у раду, НПМ извештај о посети установи, у коме су анонимизовани сви лични подаци, објављује након пријема одговора посећених установа и надлежног министарства о предузетим активностима ради поступања по препорукама из извештаја НПМ. Извештаји и одговори органа се објављују на интернет страници Заштитника грађана и подстраници НПМ.

У 2020. години од укупно упућених 334 препорука из извештаја о обављеним посетама местима на којима се налазе или се могу наћи лица лишена слободе, 142 препоруке упућене су Министарству унутрашњих послова.

У циљу успостављања континуираног дијалога у вези са могућим мерама спровођења препорука НПМ и унапређења сарадње у области превенције тортуре, одржавани су састанци са представницима Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре Министарства унутрашњих послова, Управе граничне полиције и других организационих јединица МУП-а у циљу размене информација везаних за имплементацију препорука НПМ.

12. Успешним превентивним мерама спречена су обољевања већег броја лица лишених слободе од вируса COVID 19, а здравствена заштита је обезбеђена на једнаком нивоу као у цивилном здравству. Управа за извршење кривичних санкција је од марта месеца 2021. године, спровела анкетирање лица лишених слободе за добровољно вакцинисање и сваком лицу које се пријавило омогућено је вакцинисање. До дана 01.10.2021. године, вакцинисано је 6.671 лице лишено слободе.

Остваривање права на посете у посетним салама лицима лишеним слободе омогућено је уз поштовање строгих епидемиолошких заштитних мера, од дана 12.маја 2020. године,

када су посете биле ограничене на 15 минута са само једним посетиоцем, а дана 03. јуна 2020. године, заводи су обавештени да престају наведена ограничења везана за посете лицима лишеним слободе и да се посете одвијају у складу са законом, уз поштовање свих мера заштите.

Такође, напомињемо да је почев од 16. априла 2021. године, омогућено остваривање посета у посебним просторијама у трајању од 3 часа (члан 94. Закона о извршењу кривичних санкција), уз обавезно тестирање лица која долазе у посету, брзим антигенским тестовима, од стране завода.

А. Објекти за које је надлежно Министарство унутрашњих послова

20. У вези са препоруком из тачке 20. која се односи на доношење кодекса понашања за полицијске разговоре и именовање полицијског особља које искључиво испуњава задатак „затворског чувара”, обавештавамо о следећем:

У току марта 2021. године, у оквиру пројекта „Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Србији - фаза 2”, од стране Управе полиције заједно са Комисијом за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре, образована је Радна група за израду Приручника о обављању информативног разговора са категоријама осумњичених, оштећених, сведока и лица са менталним сметњама и Радна група за увођење тзв. „притворског полицијског службеника”.

У вези са препоруком из тачке 20. која се односи на организовање обуке за руководиоце за вршење полицијских овлашћења, са посебним акцентом на теоријским и практичним аспектима спречавања злостављања на основу постојећих европских стандарда, обавештавамо о следећем:

Новозапослени полицијски службеници заснивају радни однос у Министарству унутрашњих послова на одређено време у својству полицијског службеника-приправника. Полицијски службеник-приправник дужан је да реализује обуку, која обухвата и поступање према доведеним и задржаним лицима, а која је услов за пријаву стручног испита. Полицијски службеници – приправници који положи са успехом стручни испит пред комисијом Министарства унутрашњих послова добијају статус полицијског службеника.

Министарство унутрашњих послова едукацију полицијских службеника у вези са поступањем према доведеним и задржаним лицима спроводи континуирано у складу са Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова.

У току 2020. године, од стране Сектора за људске ресурсе, на иницијативу Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре, планиране су посебне специјалистичке обуке, пре свега за криминалистичке полицијске службенике и полицијске службенике опште надлежности, за технике саслушања лица и обављање разговора са лицима која имају менталне сметње.

Програмима стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2020. и 2021. годину предвиђен је семинар под називом „РЕАСЕ

модел за обављање службеног разговора” који има за циљ професионализацију начина на који се обављају разговори са сведоцима, жртвама и осумњиченима током предистражног поступка.

Имајући у виду важност овог семинара, Центар за полицијску обуку је током 2020. године организовао четири инструктивна семинара на којима је 64 полицијских службеника (линије рада: полиција опште надлежности и криминалистичка полиција) из Полицијске управе за град Београд и свих подручних полицијских управа оспособљено за самостално извођење наставе на ову тему. Одмах након реализације, а у складу са смерницама датим на инструктивним семинарима, полицијски службеници који су похађали ове семинаре (осим полицијских службеника из Полицијске управе у Ваљеву) су у својим подручним полицијским управама отпочели са реализацијом семинара „РЕАСЕ модел за обављање службеног разговора” који је до сада похађало укупно 1.270 полицијских службеника.

Реализација целокупног стручног усавршавања током 2020. године (укључујући и семинар „РЕАСЕ модел за обављање службеног разговора”) била је знатно отежана због пандемије заразне болести COVID 19, сходно чему је и број активности и број полицијских службеника за чије потребе је реализован поменути семинар значајно смањен.

У складу са Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2021. годину, у оквиру наставне области „Теоријска настава” реализована је настава на следеће теме:

- „Заштита људских права лица лишених слободe и полицијских службеника”, коју су похађала 21.500 полицијских службеника;
- „Комисија за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре”, који је похађало 30.827 полицијских службеника.
- „Полицијска овлашћења”, коју су похађала 30.712 полицијских службеника.

Напомињемо да и полазници Основне полицијске обуке, у оквиру предмета: „Рад полиције у заједници, људска права и кодекс полицијске етике”, „Примена полицијских овлашћења и употреба средстава принуде” и „Сузбијање криминалитета”, стичу знања и вештине из области заштите људских права и примене полицијских овлашћења (укључујући и полицијско овлашћење Прикупљање обавештења).

Такође, у току 2020. године, у складу са Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2020. годину, у оквиру наставне области „Теоријска настава” реализована је настава на следеће теме:

- „Примена полицијских овлашћења”, коју су похађала 25.934 полицијска службеника;
- „Заштита људских права лица лишених слободe и полицијских службеника”, коју су похађала 1.673 полицијска службеника;
- „Комисија за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре”, који је похађало 26.089 полицијских службеника.

Центар за полицијску обуку Сектора за људске ресурсе заједно са Управом полиције Дирекције полиције и Комисијом за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре је, у складу са препоруком Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака, изradio

садржај проблемске наставе „Теоријски и практични аспекти спречавања злостављања на основу постојећих европских стандарда”, на теме: „Права доведеног и задржаног лица”, „Пружање лекарске помоћи доведеним и задржаним лицима”, „Евидентирање активности о довођењу и задржавању” и „Складиштење привремено одузетих предмета који потичу из кривичног дела и/или прекршаја”. Након тога, 25.10.2021. године реализована је наведена проблемску наставу за 36 полицијских службеника, укључујући официре за контролу рада полиције, из Полицијске управе за град Београд, подручних полицијских управа и организационих јединица у седишту Дирекције полиције који су након тога, у својим организационим јединицама, реализовали поменуто проблемску наставу за укупно 1.528 руководилаца. Уједно указујемо да ће и Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2022. годину бити предвиђена реализација наведене проблемске наставе.

21. У складу са чланом 225. став 2. Закона о полицији („Службени гласник РС”, број 6/2016, 24/2018 и 87/2018), Сектор унутрашње контроле предузима мере и радње у складу са законом којим се уређује кривични поступак на откривању и сузбијању кривичних дела корупције и других облика коруптивног понашања, као и других кривичних дела полицијских службеника и других запослених у Министарству, извршених на раду или у вези са радом.

У случајевима када није учињено кривично дело, на основу члана 25. став 1. тачка 5. Закона о полицији, подручне полицијске управе врше контролно-инструктивну делатност рада својих организационих јединица.

Такође, према Решењу о образовању Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре донетог од стране министра унутрашњих послова, ова комисија има мандат идентичан мандату Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања.

Надлежности Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре, између осталог, укључују и контролу и надзор предмета са елементима мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака извршених од стране полицијских службеника, као и надзор над применом акта који регулише поступање према доведеним и задржаним лицима.

24. Министарка правде, је у мају 2021. године донела решење којим се образује Радна група за анализу ефикасности кривичноправног система и израду радног текста Закона о изменама и допунама Кривичног законика. Чланови Радне групе су на састанку одржаном 8. новембра 2021. године, између осталог, донели одлуку да ће предмет анализе и евентуалних измена бити и одредбе чланова 136. (Изнуђивање исказа) и 137. (Злостављање и мучење) важећег Кривичног законика у складу са међународним правним стандардима.

29. Од доношења Методологије за спровођење истраге у случајевима злостављања од стране полиције, 18. октобра 2017. године, Сектор унутрашње контроле доследно и без изузетака примењује овај акт.

Према поменутој Методологији истрагу спроводи јавни тужилац, а изузетно може поверити извршење појединих доказних радњи Сектору унутрашње контроле. Истрагу не треба да води јавни тужилац који је поступао или поступа и у предмету у којем се оштећени (наводна жртва злостављања) појављује као окривљени или сведок. Сходно томе, ако у току било којег кривичног поступка неко изнесе „уверљиву оптужбу” или постоје јасне индиције да је окривљени или сведок злостављан, формираће се посебан кривични предмет у коме ће се проверити такви наводи и у њему ће поступати други јавни тужилац.

Дакле, из претходног става је јасно да све активности у истрази случајева са наводима о злостављању од стране полиције усмерава надлежно јавно тужилаштво.

СРТ у овој тачки наводи да су полицијски службеници Сектора унутрашње контроле улагали напоре како би испоштовали Методологију.

У вези са коментаром СРТ да су пронађени примери недоследности у обезбеђивању доказа и пропуста да се нареди форензичко испитивање, напомињемо да је Законом о кривичном поступку („Службени гласник РС”, број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019) прописано да ће орган поступка одредити вештачење када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање. Методологијом је у тачки 6.3.1. одређено да „уколико се на телу окривљеног или оштећеног налазе одређени трагови или последице кривичног дела, јавни тужилац треба хитно да предузме увиђај лица, за који није потребан његов пристанак, или да нареди вештачење, уколико телесни преглед лица захтева стручна знања којима јавни тужилац не располаже.” Даље је у наведеној тачки Методологије детаљно објашњен начин на који ће се предузети поменуте радње. Тачком 6.3.1.2. Методологије је прописано да „у случајевима наведеног злостављања, јавни тужилац треба да, уколико је то потребно, у што ранијој фази поступка наложи судско-медицинско вештачење”.

Као и код прелиминарних запажања која су се односила на успостављање у потпуности независног полицијског механизма за жалбе, и овде на коментар из Извештаја да би требало основати независно полицијско тело за жалбе напомињемо следеће:

У складу са чланом 285. Закона о кривичном поступку, предистражним поступком руководи јавни тужилац. Јавни тужилац може наложити полицији да предузима одређене радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава.

Државни и други органи, правна и физичка лица надлежном јавном тужиоцу пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнају на други начин.

Дакле, законом је одређено који државни орган је надлежан за спровођење предистражног поступка и истраге, за сва кривична дела која се гоне по службеној дужности.

Сектор унутрашње контроле је унутрашња организациона јединица Министарства унутрашњих послова и у предистражном поступку и истрази поступа искључиво по налогу надлежног јавног тужиоца.

Поред наведеног, напомињемо да Сектор унутрашње контроле учествује у пројекту „Јачање заштите људских права лица лишених слободe и осуђених лица у Србији”, који се спроводи у оквиру заједничког програма Савета Европе и Европске уније „Хоризонтални програм подршке Западном Балкану и Турској”.

У оквиру наведеног пројекта, представници Сектора унутрашње контроле тренутно учествују у две радне групе - Радна група за израду приручника за обављање информативног разговора и Радна група за унапређење система притвора.

31. У вези са препоруком из тачке 31. да кривична дела из члана 136. и 137. Кривичног законика буду укључена у члан 172. Закона о полицији, што доводи до аутоматског прекида службе у случајевима када суд полицајца прогласи кривим, обавештавамо да је у Министарству унутрашњих послова у току процедура припреме Нацрта закона о унутрашњим пословима.

33. Када су у питању догађаји на непријављеним јавним скуповима у Београду, Новом Саду и Крагујевцу у јулу 2020. године, Сектор унутрашње контроле је предузимао активности на утврђивању идентитета полицијских службеника за које постоје основи сумње да су прекорачили своја овлашћења. С тим у вези је и поднета једна кривична пријава за кривично дело Злостављање и мучење, против полицијског службеника Полицијске управе у Новом Саду, чији је идентитет недвосмислено утврђен. Наложено је и покретање дисциплинског поступка против овог, као и против још два полицијска службеника због тешке повреде службене дужности.

Два дисциплинска поступка против запослених у Министарству унутрашњих послова су у току пред првостепеним органима, док је један поступак у жалбеној фази.

Информацијама о исходу кривичног гоњења по наведеној кривичној пријави, као и осталим информацијама о тужилачким истрагама у вези са непријављеним јавним скуповима из јула 2020. године, располажу надлежна јавна тужилаштва.

35. Од стране председника и чланова Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре у оквиру задатака и мандата наведене Комисије, спроводе се периодичне контролне делатности у организационим јединицама Дирекције полиције у циљу провере законитости и професионалности поступања полицијских службеника према доведеним и задржаним лицима, ради заштите од злостављања лица лишених од слободe, односно лица која су под надзором полицијских службеника.

Том приликом извршено је укупно 17 контролних делатности у 17 подручних полицијских управа и 35 полицијских станица, а спровођењем контролних делатности од стране Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре утврђени су одређени недостаци и пропусти у раду полицијских службеника, који се између осталог односе и на поступање према доведеним и задржаним лицима, као и вођење електронске „Евиденције доведених и задржаних лица” и то:

- садржај образаца „обавештење о правима доведеног/задржаног лица” на страним језицима нису није у складу са чл. 19 и 29. Правилника о полицијским овлашћењима;
- у Записник о задржавању лица не уносе све чињенице од значаја за задржавање;

- да се сва примењена овлашћења не евидентирају у складу са Упутством о јединственом начину вођења евиденције примењених овлашћења;
- да се вршење медицинског прегледа лица које се задржава не организује у складу са чланом 36. Правилника о полицијским овлашћењима и препорукама Заштитника грађана;
- да се са личним подацима задржаних лица не поступа у складу са Законом о заштити података о личности, односно да се у списима предмета налазе подаци, који су посебно осетљиви;

Извештаји о спроведеним контролним делатностима и препорукама за отклањање утврђених недостатака и пропуста у раду, од стране Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре достављени су Дирекцији полиције на упознавање и ради налагања руководиоцима контролисаних организационих јединица да поступе по препорукама.

Активности Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре су биле усмерене на подизање свести полицијских службеника о забрани тортуре и законским последицама, кроз вршење контролних делатности, на унапређењу законодавних оквира и на интензивирању обука полицијских службеника.

Такође, од стране Управе полиције у континуитету се спроводе контролне делатности у полицијским управама, којом приликом је у току 2019, 2020. и 2021. године, до сада, у делу који се односи на примену полицијских овлашћења извршено 85 контролних делатности којима је обухваћено свих 27 полицијских управа, са посебним акцентом на омогућавање права доведеним и задржаним лицима у складу са чл. 19. и 29. Правилника о полицијским овлашћењима, где је у највећем делу утврђено да су полицијски службеници омогућавали права доведеним и задржаним лицима, а да иста у малом броју нису евидентирана у електронску „Евиденцију доведених и задржаних лица” у Записник о задржавању лица.

С тим у вези, у оквиру пројекта Савета Европе „Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Србији”, приступило се унапређењу рада наведене евиденције и иста ће бити унапређена у току 2022. године, првенствено уважавајући препоруке из извештаја СРТ и НПМ.

Правилник о полицијским овлашћењима, донет 11. јуна 2019. године („Сл. гласник РС”, број 41/2019), а ступио на снагу и почео да се примењује од 19. јуна 2019. године, у члановима од 19. до 39. прописује права и поступање према доведеним и задржаним лицима, које је усаглашено са препорукама СРТ. Правилником је прописано да су сви полицијски службеници дужни да поступају у складу са истим. Непоступање у складу са Правилником повлачи покретање дисциплинског поступка због тешке повреде службене дужности прописане Законом о полицији.

У члану 29. наведеног Правилника прописано је да се о времену и месту задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско конзуларни представник државе чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је лице избеглица или лице за које није утврђено држављанство; да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно

представником одговарајуће међународне организације.

36. У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима прописано је право задржаног лица да буде поучено да није дужно ништа да изјави, а да све што изјави може бити у законом прописаном поступку употребљено против њега као доказ; да има право на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; да буде обавештено да ће се бранилац одредити по службеној дужности, ако га лице сâмо не изабере, када је то законом обавезно.

Од стране Управе полиције и Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре у континуитету се спроводе контролне делатности у полицијским управама, којом приликом је у току 2019, 2020. и 2021. године, до сада, у делу који се односи на примену полицијских овлашћења извршено 85 контролних делатности којима је обухваћено свих 27 полицијских управа, са посебним акцентом на омогућавање права доведеним и задржаним лицима у складу са чл. 19. и 29. Правилника о полицијским овлашћењима, где је у највећем делу утврђено да су полицијски службеници омогућавали права доведеним и задржаним лицима, а да иста у малом броју нису евидентирана у електронску „Евиденцију доведених и задржаних лица” у Записник о задржавању лица.

С тим у вези, у оквиру пројекта Савета Европе „Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Србији“, приступило се унапређењу рада наведене евиденције и иста ће бити унапређена у току 2022. године, првенствено уважавајући препоруке из извештаја СРТ и НПМ.

37. У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима, прописано је да лице које се задржава има право да га прегледа лекар, такође у члану 33. поменутог Правилника прописано је да полицијски службеник који врши задржавање лица, пре смештаја лица у просторију за задржавање, визуелним прегледом утврђује постојање видљивих повреда и евентуалних оштећења одеће и обуће лица; обавља разговор са лицем и пита да ли лице има болове или друге здравствене проблеме, да ли прима медицинску терапију и да ли има потребу за одређеном врстом лекова или медицинске помоћи; када лице има видљивих повреда или других здравствених проблема, обавезно организује пружање лекарске помоћи. Ако је лице доведено у просторију за задржавање у мокрој или на други начин за његово здравље неодговарајућој одећи и обући, потребно је да му се за време задржавања обезбеди одговарајућа одећа и обућа, преко чланова његове породице или на други начин. Податке о видљивим телесним повредама, као и повредама или променама здравственог стања које су настале у току задржавања, пруженој лекарској помоћи, оштећењима одеће и обуће, полицијски службеник уноси у записник о задржавању лица.

У члану 36. поменутог Правилника прописано је да болесно или повређено лице коме је очигледно потребна лекарска помоћ или лице које показује знакове тежег тровања алкохолом или другим средством, не може се задржати у просторији за задржавање. Овим лицима, полицијски службеник који врши задржавање мора одмах организовати пружање потребне лекарске помоћи и смештај у одговарајућу здравствену установу. За време превоза и за време док се задржано лице налази у одговарајућој здравственој установи, полицијски службеници предузимају мере и радње ради спречавања самоповређивања лица, напада лица на полицијске службенике или друга лица, као и бекства лица. Полицијски службеници, само по захтеву медицинског особља, из разлога

безбедности медицинског особља, могу присуствовати здравственом прегледу лица и то полицијски службеник истог пола као и лице које се прегледа. У случају да задржаном лицу, по мишљењу лекара, није потребно смештање у одговарајућу здравствену установу, задржавање лица се наставља у просторији за задржавање уз обавезан надзор од стране полицијског службеника. Полицијски службеници омогућиће коришћење прописане медицинске терапије задржаном лицу.

Кроз континуирану контролно-инструктивну делатност, полицијски службеници се инструкују да не врше увид у извештаје – налазе и мишљења лекара о здравственом стању задржаног лица у којима су наведене дијагнозе о здравственом стању и други здравствени подаци који нису релевантни за полицијско задржавање, као и да се такви извештаји не смеју налазити у полицијском предмету о задржавању. Лекарски извештај се не одлаже у предмет о задржавању, односно у предмет о примени других полицијских овлашћења, већ се даје лицу или одлаже у касу са његовим привремено одузетим предметима за време трајања задржавања. Изузетно, информације о здравственом стању лица могу бити доступне полицијским службеницима само уколико је то од значаја за поступање према њима и у мери за обављање њиховог посла: мишљење лекара о томе да ли је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано и да ли му је током задржавања потребна посебна пажња или нега (нпр. терапија, посебна исхрана или слично). О поступању према задржаном лицу везано за његово здравствено стање, полицијски службеници треба да се консултују са лекаром који је обавио лекарски преглед задржаног лица. Од лекара је потребно прибавити информације да ли је лице способно за извршење мере задржавања са аспекта његовог здравственог стања; да ли је потребан посебан режим исхране и какав; да ли је неопходно дава одређену терапију лицу, и то коју, у којим дозама и динамици, ко је надлежан да издаје терапију. О прибављеним информацијама од лекара потребно је сачинити службену белешку коју треба да потпише и лекар, а ако исти то одбија, наведено је потребно писано констатовати. У случајевима када лекар затражи да полицијски службеници присуствују лекарском прегледу лица, полицијски службеници ће бити присутни тако да не могу да виде, као ни да чују разговор између лекара и лица, осим уколико лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају. Полицијски службеници ће констатовати у записнику о задржавању лица, односно у службеној белешци, податак о томе да ли су на захтев лекара из безбедносних разлога, присуствовали лекарском прегледу лица или нису.

38. У члану 19. Правилника о полицијским овлашћењима, прописана су права доведеног лица, као и начин на који полицијски службеник доведено лице упознаје, односно обавештава о правима.

У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима, прописана су права задржаног лица: Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то: да буде обавештено о разлозима задржавања; да буде поучено да није дужно ништа да изјави, а да све што изјави може бити у законом прописаном поступку употребљено против њега као доказ; на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; да буде обавештено да ће се бранилац одредити по службеној дужности, ако га само не изабере, када је то законом обавезно; да се о времену и месту задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско конзуларни представник државе чији је држављанин или представник одговарајуће међународне

организације ако је лице избеглица или лице за лице није утврђено држављанство; да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације; да га прегледа лекар; на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор; да покрене поступак пред надлежним полицијским или правосудним органима ради испитивања законитости задржавања или надокнаде штете.

39. У члану 30. Правилника о полицијским овлашћењима задржавање се одређује решењем о задржавању. Решење о задржавању у кривичном поступку доноси се на начин прописан законом којим се уређује кривични поступак. Решење о задржавању у прекршајном поступку доноси руководилац организационе јединице која је одредила задржавање или полицијски службеник кога он овласти. Руководилац организационе јединице или овлашћени полицијски службеник, одговорни су за закониту примену наведеног полицијског овлашћења. Полицијски службеник који спроводи меру задржавања лица одговоран је за остваривање права задржаног лица (безбедност, здравље и др.) од његовог смештаја у просторију за задржавање до прекида или укидања задржавања. Полицијски службеници у просторију за задржавање не могу уносити службено оружје.

У члану 32. наведеног Правилника прописано је да се време задржавања лица рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку, односно од момента хапшења или одазивања на позив када су се стекли услови за задржавање у кривичном поступку.

Такође, у члановима 33. и 36. Правилника, јасно су прописане обавезе полицијских службеника у вези спровођења права задржаног лица на лекарски преглед.

У члану 38. наведеног Правилника прописано је да о задржавању лица полицијски службеник сачињава записник о задржавању лица, који садржи податке прописане у члану 111. овог Правилника (личне податке задржаног лица име, презиме, адресу, јединствени матични број грађана; време почетка задржавања; правни основ за задржавање; податке о начину упознавања лица за разлозима задржавања и његовим правима; податке о оствареним правима задржаног лица; податке о обавештавању чланова породице, других лица и надлежних органа о задржавању лица) податке о довођењу задржаног лица надлежном органу; податке о видљивим телесним повредама, другим сазнањима о здравственом стању и пруженој медицинској помоћи задржаном лицу; податке о привремено одузетим предметима погодним за напад, повређивање или самоповређивање; податке о времену и разлозима напуштања и повратка лица у просторије за задржавање; време престанка задржавања: потпис задржаног лица и полицијског службеника који спроводи задржавање. Записник о задржавању лица потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице. Примерак записника се уручује задржаном лицу. Ако задржано лице одбије да прими примерак записника или одбије да га потпише, полицијски службеник ће о томе сачинити забелешку на записнику.

У оквиру пројекта “Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Србији”, Управа полиције заједно са Комисијом за спровођење стандарда

полицијског поступања у области превенције тортуре, између осталог ради на унапређењу електронске евиденције за доведена и задржана лица, унапређење постојећег система притужби и унутрашње контроле и унапређење поступања полицијских службеника у примени полицијских овлашћења довођење и задржавање.

У оквиру Радне групе за усклађивање евиденција са одредбама Закона о евиденцијама и обради података у овласту унутрашњих послова, предузимају се активности на дигитализацији евиденција које се воде у Министарству унутрашњих послова, којом приликом су израђене 4 апликације за следеће евиденције: „Евиденција примењених овлашћења”, „Евиденција привремено одузетих предмета” и „Евиденција безбедносних провера” и „Евиденција лица и догађаја везаних за спортске приредбе”.

Електронска апликација „Евиденција лица и догађаја везаних за спортске приредбе” пуштена је у рад у новембру месецу 2021. године. Такође, дана 01. децембра 2021. године донето је ново Упутство о јединственом начину вођења евиденције примењених овлашћења, када су и апликације „Евиденција примењених овлашћења” и „Евиденција привремено одузетих предмета”, пуштене у рад.

40. и 41. У вези опремања просторија намењених за саслушање лица одговарајућом техничком аудио и видео опремом за снимање саслушања, Управа криминалистичке полиције је на сугестију Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре, израдила план опремања просторија у подручним полицијским управама и полицијским станицама, техничком опремом за аудио и видео снимање, које ће се користити у сврху саслушања лица.

У 2021. години реализована је набавка и започели су радови на опремању просторија за обављање разговора и препознавања лица и предметни радови су изведени и завршени на следећим локацијама: Полицијска управа за град Београд – 9 локација (2 локације у седишту Полицијске управе за град Београд и у 7 објеката у полицијским станицама: Раковица, Нови Београд, Земун, Савски венац, Вождовац, Звездара, Палилула), Полицијска управа у Нишу – 1 локација, Полицијска управа у Крагујевцу – 1 локација, као и у пет просторија које користи Управа криминалистичке полиције у седишту Министарства унутрашњих послова.

42. У складу са чланом 108. став 1. Закона о полицији, о свакој употреби средстава принуде полицијски службеник у писаном облику подноси извештај надређеном полицијском службенику што је пре могуће, а најкасније 24 часа од употребе средстава принуде. Ставом 3. истог члана је прописано да оправданост и правилност употребе средстава принуде оцењује овлашћени полицијски службеник или комисија састављена од најмање три члана.

Поступак оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде је детаљније уређен чланом 104. Правилника о полицијским овлашћењима („Службени гласник РС”, број 41/2019).

Дакле, све док се не стекну основи сумње да је употребом средстава принуде или на други начин учињено кривично дело, надлежност за поступање је на непосредном старешини полицијског службеника и овлашћеном полицијском службенику или

комисији састављеној од најмање три члана.

Када се стекну основи сумње да је полицијски службеник учинио кривично дело на раду или у вези са радом, у складу са чланом 227. став 3. Закона о полицији, све организационе јединице Министарства унутрашњих послова су дужне да без одлагања обавесте надлежног јавног тужиоца и Сектор унутрашње контроле, а најкасније у року од 24 часа од сазнања.

Такође, у складу са чланом 234. став 7. Закона о полицији, уколико притужба лица које сматра да су му поступањем или пропуштањем поступања запосленог при вршењу службених задатака повређена људска и мањинска права и слободе садржи елементе кривичног дела, о притужби се, без одлагања, обавештава надлежни јавни тужилац, Сектор унутрашње контроле и руководилац организационе јединице у којој притуженик ради, који о наведеном обавештавају притужиоца.

Такође, од стране Управе полиције и Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре спроводе се континуиране контролне делатности у полицијским управама и полицијским станицама. До сада је у току 2019, 2020 и 2021. године, извршено укупно 79 контролних делатности у свих 27 полицијских управа, у којима је између осталог извршена и контрола примене полицијског овлашћења употреба средстава принуде.

44. У вези изградње, адаптације и опремања просторија за задржавање лица, Управа полиције у сарадњи са Комисијом за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре и Сектором за материјално-финансијске послове, учествује у реализацији пројекта “Норвешки позив - 2018”, који спроводи имплементациони партнер у наведеном пројекту - Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге - UNOPS. Пројекат који финансира Влада Краљевине Норвешке бави се приоритетом Министарства унутрашњих послова који се односи поред осталог и на побољшање материјалних услова у просторијама за задржавање лица у смислу реконструкције постојећих и изградњу нових просторија. Од стране Амбасаде Краљевине Норвешке издвојена су средства у износу од око 800.000 евра, за реновирање и адаптацију просторија за задржавање.

Предлог пројекта као и листу приоритета просторија за задржавање сачинила је Управа полиције у сарадњи са Комисијом за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре. Листа приоритета просторија за задржавање, којом је обухваћено 127 просторија у 24 полицијске управе (86 полицијских станица/полицијских испостава), сачињена је на основу препорука Европског комитета за спречавање тортуре (СРТ) и Националног механизма за спречавање тортуре (НПМ), који су у претходном периоду вршили посете подручним полицијским управама у оквиру спровођења и контроле поштовања људских права у складу са међународним уговорима које је потписала Република Србија. У том смислу као приоритет за адаптацију и изградњу просторија одређена су седишта подручних полицијских управа и полицијских станица које су биле предмет обиласка СРТ и НПМ, а уколико преостане финансијских средстава и друге полцијске станице које су обухваћене предложеним планом на основу сачињене листе приоритета.

Укупан број просторија за задржавање који је адаптиран средствима пројекта

финансираног од стране Краљевине Норвешке је 63 просторија капацитета 128 лица. Реализација наведеног пројекта завршена је 30. марта 2021. године. Наведене просторије опремљене су у складу са Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица („Сл. гласник РС”, број 34/2018).

Средствима из пројекта за све реконструисане просторије за задржавање извршена је набавка и подела 128 металних ормара са касетама за смештај привремено одузетих предмета од лица. Такође је средствима из ове донације набављено и 5 професионалних веш машина за прање и сушење веша, које су распоређене у Полицијској управи за град Београд (2 комада) и по 1 комад у подручним полицијским управама у Новом Саду, Крагујевцу и Нишу, у циљу одржавања хигијенских услова у складу са Правилником.

У циљу наставка реализације пројекта финансираног од стране Краљевине Норвешке, дана 05. и 30. марта 2021. године, одржани су састанци представника Министарства унутрашњих послова и UNOPS-а.

Министарство унутрашњих послова ће у наредном периоду на годишњем нивоу планирати континуиране активности на адаптацији бар 5 просторија за задржавања лица, средствима из буџета Министарства унутрашњих послова.

45. У делу који се односи на обезбеђивање средстава за одржавање личне хигијене задржаних лица, наведени потрошни материјал се, након спроведеног поступка набавке и закључених уговора, континуирано набавља током целе године.

Одредбом чл. 37. став 2. Правилника о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС”, број 41/19), прописано је да се задржаном лицу храна обезбеђује у року од 6 сати од момента задржавања, а у случајевима задржавања које траје дуже од 12 сати, лицу ће се обезбедити 3 оброка. Такође, наведеним Правилником у чл. 32. је прописано да се почетак задржавања рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку, односно од момента хапшења или одазивања на позив када су се стекли услови за задржавање у кривичном поступку. Исхрана се обезбеђује у складу са прописима Министарства унутрашњих послова о услугама исхране и смештаја.

Такође, на основу препорука Националног механизма за превенцију тортуре и Извештаја СРТ-а, у сарадњи са Управом полиције предузимају се активности у циљу унапређења електронске „Евиденције доведених и задржаних лица”, у смислу да се све релевантне чињенице које се односе на поступање према задржаним лицима неизоставно евидентирају, као и све околности које могу бити од значаја за примену овог овлашћења.

Такође, наглашавамо да је у току процес допуне Споразума о сарадњи између Министарства правде и Министарства унутрашњих послова. Управа полиције у сарадњи са Комисијом за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре предузима активности на допуни Споразума у делу унапређења сарадње у вези спровођења мере задржавања лица од стране полиције до 48 часова у просторијама Завода за извршење кривичних санкција, у вези чега је сачињен Предлог Анекса Споразума о сарадњи који ће бити предмет разматрања на састанку представника два Министарства. Наведено је и препорука Заштитника грађана.

Б. Објекти за које је надлежно Министарство правде / Управа за извршење кривичних санкција

52. Јединствени електронски систем Управе САПА, који је финансирала ЕУ, садржи модул за вођење евиденција и извештаја о употреби мера принуде. Припадници службе за обезбеђење су прошли обуку за коришћење овог система, који омогућава и бољу контролу употребе мера принуде од стране руководиоца службе и управника завода. У току 2021. године, преко Центра за обуку и стручно оспособљавање Управе, обуку је завршило 328 припадника службе за обезбеђење. Обука је обухватала и посебне наставне јединице које се односе на закониту употребу мера принуде.

54. У току 2021. године, организоване су обуке, у сарадњи са Канцеларијом Савета Европе и Мисијом ОЕБС у Србији, за примену Смерница о поступању запослених у случају навода о злостављању, Приручника за рад здравствених радника у заводима и Приручника за примену Истанбулског протокола за истраживање и документовање случајева тортуре, за управнике завода и лекаре са циљем подизања свести запослених да је обавеза управе да се истражи сваки случај насиља између лица лишених слободе. Посебне радионице за управнике завода одржане су са циљем да се у заводима редовно прати и реагује на индиције које указују на могућу појаву насиља, као и да се у сваком конкретном случају међуосуђеничког насиља утврди да ли дошло до пропуста у поступању запослених и покрену дисциплински поступци, уколико постоји основ.

За припаднике службе за обезбеђење наставне јединице су обухватале технике динамичке безбедности у функцији превенирања насиља, посебно развијање односа поверења са лицима лишеним слободе. Радионице су биле интерактивне, размењивана су искуства и примери добре праксе са циљем подизања свести запослених у овој области.

Уведен је мултидисциплинарни приступ у решавању овог проблема, с обзиром, да у превенцију насиља морају бити укључени и представници службе за третман који примењују нове програме третмана за починиоце насилних дела и програме контроле агресивног понашања.

Управа ће наставити рад на унапређењу постојећих и увођењу нових наставних јединица за обуку запослених у циљу превенције насиља и спровођења ефикасне истраге инцидената у заводима.

55. Време посете делегације подударило се са предвиђеним временом за достављање понуда за избор најповољнијег понуђача за извођење адаптације два притворска блока у Окружном затвору у Београду. По спроведеним административним процедурама, Уговор за извођење радова на комплетној адаптацији притворских блокова 1.1 и 1.2 закључен је дана 4. јуна 2021. године. Предвиђени завршетак уговорених радова је први квартал 2022. године.

У 2022. години, финансијским планом предвиђена је адаптација преосталих неадаптираних притворских блокова, чиме ће бити заокружен процес адаптација смештајних капацитета комплетне установе. Тренутна адаптација два притворска блока

подразумева најсавременија решења смештаја лица. Такође, у току су активности у погледу репарације опреме смештајних јединица, кревета и касета.

Такође, Окружни затвор у Београду је тренутно и у поступку израде новог пројекта за адаптацију притворског блока 2-1, планираног за адаптацију у 2022.години. Предаја израђене пројектно техничке документације је предвиђена фазно, ради добијања дозвола за извођење радова наредне године.

Такође, у току је и значајан, свеобухватан и изузетно важан поступак израде пројектно техничке документације и елабората за енергетску санацију зграде ради стварања предуслова за прелазак на даљинско грејање чиме би и инфраструктурно услови били далеко побољшани.

Када је реч о неисправном вештачком осветљењу и поломљеним умиваоницима, а што се наводи у предметном извештају, предузете су активности ради њихове замене и поправке, те довођења у функционално стање.

Активности дезинфекције и дератизације су редовна активност које завод предузима у одређеним временским интервалима, а сходно уговореној активности пружања ових услуга. Поред тога, спроводе се и додатне активности у циљу сузбијања спорадичне појаве стеница на притворским блоковима и у вези са тим предузимају се бројни модели њиховог сузбијања од третмана парочистачем до третирања средствима произведеним за ове намене. Дезинсекција комплетног објекта обављена је 24.септембра 2021.године. Такође, набављена је комора за третирање стеница, за цео објекат у Бачванској 14.

Замена душека планира се набавкама из интерне производње завода на основу годишњих планирања у складу са опредељеним средствима за те намене.

56. Када је реч о условима смештаја у оквиру Посебне притворске јединице Окружног затвора у Београду у Устаничкој улици, у неколико смештајних јединица су спроведене активности замене осветљења са циљем његовог побољшања, прелазак на ЛЕД расвету, што се планира као активност за целокупни објекат. Ове активности се спроводе у складу са доступним материјалним средствима, а свеобухватна замена осветљења планирана је за 2022. годину и предвиђена је предложеним финансијским пројекцијама. Такође, ради побољшања приступа природном светлу планира се уклањање косих металних решетки са смештајних јединица којима је доток природног светла умањен услед позиције на којој се налазе. Смештајни капацитет ће бити прилагођен квадратури смештајне јединице, односно у току је припрема активности уклањања једног кревета, тако да ће смештајни капацитет јединица бити прилагођен за боравак највише четири лица. Када је реч о позивним звонима, у складу са материјалним средствима за наредну буџетску годину, планирају се активности за довођење у исправно стање свих уређаја за позивање унутар смештајног простора (позивна звона) како у просторијама Посебне притворске јединице, тако и објекта у Бачванској улици. Када је реч о тренутној адаптацији два притворска блока и планираној адаптацији блока 2-1 током 2022. године, увођење овог система је предвиђено кроз пројектно техничку документацију.

60. Нови Павиљон 4 отворен је дана 05. марта 2021. године и у време посете делегације ЦПТ је био уселен. Нови Павиљон број 3 је отворен и стављен у функцију дана 09. јуна 2021. године, када је и у потпуности иселен и стављен ван функције

Павиљон број 5, који по препоруци делегације није услован за боравак осуђених лица. Капацитети нових павиљона број 3 и 4 су за по 200 осуђених лица. Павиљони се састоје од приземља и 2 спрата са по 2 крила на свакој етажи. У павиљонима има 47 соба са по 4 лица у соби (површине 16 m²) и 6 соба са по 2 лица у соби (површине 12 m²). Свака соба поседује купатило са умоваоником, огледалом и чучавцем. На сваком крилу се налазе купатила са 5 туш кабина, 4 телефонске говорнице, ТВ сала са великим телевизором са местом за седење за свако осуђено лице и посебна просторија за пушење и спремање топлх напитака. У собама у павиљонима се налази кревет, сто, столица и ормар за одлагање ствари. Собе су опремљене прикључком за ТВ. Свим осуђеним лицима је дозвољена употреба фрижидера у собама.

Напред наведене реконструкције омогућиће и смањивање оптерећености Павиљона бр.7. У односу на препоруку за решавање проблема са водоснабдевањем на 2 спрату 7 павиљона, обавештавамо вас да је поднет захтев за одобрење средстава за пројекат и извођење радова на водоснабдевању павиљона.

Препорука у ставу 2, која се односи на 2 собе које немају приступ природном светлу - **је реализована односно собе су стављене ван функције и оне су претворене у магацински простор.**

61. Тренутно је у фази израда урбанистичког пројекта за нови објекат Притворске јединице, а затим следи фаза пројектовања за добијање грађевинске дозволе и пројекта за извођење радова. По изради пројектно–техничке документације расписаће се јавна набавка за избор извођача радова.

62. КПЗ у Пожаревцу-Забели предузима активности на проширењу избора obroка. Објекти и просторије које Одсек исхране користи дуги низ година, због старости и порозности материјала одају изглед лоших хигијенских услова, међутим, исти се свакодневно хемијски третирају више пута и у ту сврху се води књига о хигијенском третирању просторија, опреме и инвентара. Обнављањем опреме биће решена велика испарења и влажност зидова у кухињи.

Према препоруци Комитета урађена су колица затвореног типа за интерни транспорт хране и намирница, тако да су намирнице за припрему хране и obroци осуђених лица заштићени од спољних утицаја - птица и временских услова.

Завод ће предузети мере да у 2022. години, побољша материјалне услове у кухињи и трпезарији.

64. Када је реч о активностима намењеним притвореним лицима у Окружном затвору у Београду, прихватајући позитивну праксу у оквиру система Управе за извршење кривичних санкција (КПЗ Панчево), у току је припрема активности за укључивање у рад одређеног броја притворених лица, конкретно притвореница. План обухвата радно ангажовање око двадесет лица сходно капацитетима. Такође, у припреми су активности које подразумевају одржавање радионица на различите теме са укључивањем око двадесетак притворених лица у рад по групама и интересовањима у циљу садржајнијег коришћења времена и сврсисходнијих активности. Поред припреме активности,

одређени број притвореница већ је радно ангажован.

За посебно осетљиву категорију притворених лица, малолетнике, активности спроводи већ оформљен стручни тим установе, у саставу: др специјалиста дечје психијатрије, психолог, припадник службе за обезбеђење у звању заповедника, остали запослени у складу са потребама, са циљем спровођења радионица и других активности у правцу сврсисходног и квалитетног провођења времена малолетника.

Завод ће обновити дугогодишњу сарадњу са Основном школом за основно образовање одраслих „Обреновац“, чим услови због пандемије изазване вирусом COVID -19, то буду дозволили, чиме ће се и на овај начин употпунити планиране активности.

У складу са условима и у осталим притворским одељењима ће се радити на увођењу нових и проширењу постојећих активности за притворенике.

67. У КПЗ у Пожаревцу-Забели, током 2021. године око 650 осуђених лица је редовно радило у производњи метала, складиштима, столарији, пољопривреди, транспорту и угоститељству, за шта су добијали накнаду. Такође, сва осуђена лица која се налазе у затвореном делу завода, осим 7. павиљона, имају одобрено 4 сата свакодневно боравка ван павиљона и свакодневни приступ спортском центру и зими и лети у трајању од 1 сат. У затвореном делу завода организоване су резбарска, ликовна, шаховска и секција стоног тениса.

Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција за период 2021. до 2027. године, предвиђено је даље развијање и увођење нових програма третмана и сврсисходног радног ангажовања, похађања програма обуке и различитих курсева за осуђена лица.

70, 71. У смислу побољшања услова за рад службеницима третмана су стављене на располагање три нове канцеларије у новоизграђеним павиљонима које су комплетно опремљене рачунарима који имају конекцију са интернетом и повезане су са САПА програмом за евиденцију осуђених лица. У управној згради тренутно су службеницима третмана на располагању две канцеларије и осам рачунара, а у току је и реконструкција још једне канцеларије за службенике третмана. Завод је у припремној фази поступка за расписивање јавног конкурса за пријем 10 нових службеника третмана.

У оквиру пројекта Савета Европе за „Јачање заштите људских права лица лишених слободе“ урађен је програм третмана за извршење казне затвора и припреме за отпуст осуђених на казну затвора преко пет година, који у фази пилот пројекта, након чега ће се извршити обука третманског особља за његову примену.

75. Обавештавамо вас да управа завода предузима мере како би се у Посебном одељењу у КПЗ у Пожаревцу-Забели осигурао шири распон сврсисходних активности за осуђена лица. Обформиће се ликовна радионица, с обзиром да су опрема и материјал набављени у оквиру пројекта Савета Европе, прошириће се понуда реквизита за вежбање и уредиће се заједнички простор за припрему топлих напитака.

76. У вези напред наведене препоруке, извештавамо да је свим осуђеним лицима у Посебном одељењу у складу са чланом 41. и чланом 42. Правилника о кућном реду Посебног одељења и чланом 39. Закона за издржавање казне затвора за кривична дела организованог криминала, а која се посебно добро владају, омогућена отворена посета једном недељно у трајању од 2 сата.

Такође, сва осуђена лица тренутно, а сходно ситуацији везано за пандемију вируса COVID-19, у складу са чланом 37. Правилника о кућном реду Посебног одељења и чланом 36. Закона за издржавање казне затвора за кривична дела организованог криминала, користе право и имају 2 телефонска разговора седмично.

80. У КПЗ у Пожаревцу-Забели у служби за здравствену заштиту је са пуним радним временом тренутно ангажован следећи број извршилаца:

- 4 лекара опште медицине
- 1 лекар специјалиста психијатрије – начелник
- 1 стоматолог
- 9 медицинских техничара
- 1 санитарни техничар
- 2 фармацеутска техничара
- 1 радиолошки техничар (са четворочасовним радним временом 5 дана недељно)

Специјалисти (консултанти) који су ангажовани из Опште болнице у Пожаревцу, долазе минимум једном недељно, и то:

- Интерниста
- Општи хирург
- Неуролог
- Пулмолог
- Физијатар
- Дерматовенеролог
- Офталмолог
- Лабораторија – пружалац услуге које је ангажовано након спроведене јавне набавке пружање лабораторијских услуга за потребе завода долази минимум једанпут недељно, а по потреби и чешће.

84. У односу на наводе из овог параграфа може се констатовати да је Законом о извршењу кривичних санкција у члану 113. став 2. предвиђено да установе поседују лекове са позитивне листе Републичког фонда за здравствено осигурање (листе лекова А, А1, Б, Ц, Д). Лица која немају сопствена средства или помоћ породице за набавку лекова која нису на позитивној листи, обраћају се заводу да им обезбеди неопходне лекове. Управа ће контролисати спровођење препоруке о подели лекова у заводу.

85. Приручник за рад здравствених радника у заводима за извршење кривичних санкција детаљно регулише праћење специфичних индикатора у заводима, као што су повреде лица лишених слободе и детаљно регулише поступак документовања повреда насталих у заводу. Управа је у сарадњи са Канцеларијом Савета Европе и Мисијом ОЕБС-а у Србији одржала обуке за здравствене раднике за примену Приручника.

Свака повреда се констатује и региструје, фотографише и евидентира од стране лекара завода у три документа: здравственом картону, листу телесног дијаграма и посебном регистру.

Извештај о повреди мора да садржи следеће:

- а) Анамнестичку верзију према исказу лица лишеног слободe о начину настанке повреде са одговором на питања: где и када је дошло до повређивања, ко је нанео повреде, начин на који су повреде нанете;
- б) Прецизан опис повреде изнет објективно и без икаквих предрасуда; Описују се: врста повреде, локализација, величина, правац пружања, површина и ивице.
- в) Мишљење лекара о повезаности навода лица лишеног слободe и објективног медицинског налаза.

Свака повреда мора се схватити озбиљно и морају се предузети све неопходне мере за преиспитивање, отклањање и превенцију или предочавање узрока који су довели до повреде.

86. Управа је у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а израдила Смернице за поступање запослених у заводима за извршење кривичних санкција у случају навода о злостављању, у којима су детаљно наведени међународни стандарди из ове области, као и домаће законодавство, уз детаљне процедуре поступања у заводу у овим случајевима и обавезе прикупљања одговарајућих доказа, између осталог и детаљних извештаја лекара (веза са Приручником за рад здравствених радника у заводима у случајевима навода о злостављању). Смернице регулишу и обавезу управника да обавести надлежно тужилаштво, у свим случајевима евентуалног злостављања. У новембру месецу 2021. године, организоване су обуке, у сарадњи са Канцеларијом Савета Европе у Београду и Мисијом ОЕБС-а у Србији, за управнике завода и лекаре за примену Смерница, са посебним освртом на обавезу обавештавања тужилаштва.

87, 88, 89. На основу Извештаја о активностима за спровођење Стратегије о спречавању злоупотребе дрога за период 2018-2020. године и Акционог плана за 2021. годину, предузимају се активности у Управи за извршење кривичних санкција на плану подизања свести здравствених радника у затворима и лицима лишеним слободe о тестирању на вирусни хепатитис Б, Ц, и ХИВ. Израђени су програми обуке за превенцију крвно преносивих болести и смањење штете за зависнике. У току је обука за тренере-лекаре за примену ових програма, који ће преко Центра за обуку и стручно оспособљавање Управе спроводити ове обуке за лекаре у заводима. На заједничком састанку представника Министарства правде, Специјалне затворске болнице и Министарства здравља израђен је план за спровођење превенције и контроле вирусних хепатитиса, чиме ће се унапредити превенција, рана дијагностика и лечење. Такође, Министарство здравља је израдило Предлог плана за превенцију и контролу вирусних хепатитиса у РС за период од 2021-2026. године, у коме су предвиђене активности које се односе на развијање нових механизма финансирања стандардизованих програма тестирања на ХИВ и ХЦВ инфекције у изабраним популацијама, које обухватају и лица лишена слободe, повећање тестирања лица лишених слободe, као и израду студије пресека популације лица лишених слободe која је у потреби за дијагностиком и лечењем.

90. Управа за извршење кривичних санкција је у сарадњи са Министарством здравља спроводила мере и активности, у циљу даљег развоја пружања здравствених услуга у затворима, посебно заштите менталног здравља лица лишених слободе.

У оквиру пројекта Савет Европе „Јачање заштите права лица лишених слободе у РС“, лекари из Специјалне затворске болнице учествовали су на радионицама, са експертима Савета Европе и представницима Министарства здравља, за сачињавање индивидуалних програма лечења и поступања према лицима лишеним слободе са менталним сметњама. У овом делу сарадња се наставља. Такође, представници Специјалне затворске болнице учествовали су у изради Програма о заштити менталног здравља у РС за период 2019-2026 године.

У складу са Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција за период 2021.-2027. године и Акционим планом предвиђена су инфраструктурна улагања у циљу хуманизације услова за извршење казне затвора према лицима која се затвору суочавају са менталним сметњама, као и на развоју специјализованих програма лечења и поступања. У том смислу, од нарочитог значаја биће обезбеђивање локације за изградњу новог објекта за потребе Специјалне затворске болнице за извршење мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, као и изградња новог објекта за смештај болесних лица и лица са менталним сметњама у Казнено-поправном заводу у Нишу и Казнено-поправном заводу у Пожаревцу-Забели.

92. Приручником за рад здравствених радника у заводима за извршење кривичних санкција прописано је да ће се управа завода или лекар обратити јавном тужилаштву које је наложило вршење обдукције и затражити достављање копије обдукционог записника. Копија обдукционог записника мора бити доступна здравственој служби у заводу и управи завода како би се анализирали узроци и предузеле евентуалне мере. Лекари у заводу су упознати са установљеном праксом на обукама за примену Приручника.

95. Донет је Правилник о раду Центра за обуку и стручно оспособљавање Управе за извршење кривичних санкција и организовању и спровођењу обуке и стручног оспособљавања и усавршавања („Службени гласник РС“, број 82/2019) којим је уређен начин рада Центра, као и хијерархијски однос између директора управе, управника завода и Центра за обуку у односу на сачињавање годишњих планова обуке за запослене, који утичу на напредовање у каријери, приликом годишњег оцењивања рада запослених. Сачињен је нацрт новог Правилника о стручном усавршавању, обуци, испитима и програмима за приправничку обуку и стручни испит у Управи за извршење кривичних санкција који уређује стручно усавршавање, обуку и испите у Управи за извршење кривичних санкција, програм и начин полагања стручног испита и стручног оспособљавања, програм приправничке обуке у служби за обезбеђење, садржај и вођење евиденција о положеним стручним испитима и обављеном стручном усавршавању и издатим уверењима о положеним стручним испитима.

96. Центар за обуку и стручно оспособљавање Управе интензивирао је обуке на тему динамичке безбедности. У току 2021. године, спроведена је обука за примену Смерница о поступању запослених у заводима у случају навода о злостављању, која је између осталог обухватала тематску јединицу о превенцији насиља између лица лишених слободе за управнике завода. Посебне радионице за управнике завода одржане су са циљем да се у самим заводима редовно прати и реагује на индиције које указују на могућу појаву насиља, као и да се у сваком конкретном случају међуосуђеничког насиља утврђује да ли дошло до пропуста у поступању запослених и покрену дисциплински поступци уколико постоји основ. За припаднике службе за обезбеђење наставне јединице су обухватале технике динамичке безбедности у функцији превенирања насиља, посебно развијање односа поверења са лицима лишеним слободе. Планирана је сарадња са Мисијом ОЕБС-а у погледу унапређења капацитета Центра за обуку и унапређења постојеће обуке за припаднике службе за обезбеђење у делу који се односи на динамичку безбедност у заводу и сарадњу са другим службама (првенствено са службом за третман) у циљу квалитетнијег праћења спровођења програма извршења казне затвора.

98. Када је реч о примени мере појачаног надзора заводи ће применити препоручена упутства у виду формирања тима са задатком за успостављање индивидуалних планова за свако лице лишено слободе у односу на које се ова мера примењује.

Одлуке о смештају лица под појачан надзор садрже информацију о временском периоду њеног преиспитивања, који је одређен у складу са Законом о извршењу кривичних санкција (преиспитују се на свака три месеца), чиме се одређује најдуже трајање ове мере до одлучивања да ли постоје разлози за њено продужење. На решење о одређивању мере смаштаја под појачан надзор, као и на продужење трајања мере осуђени има право жалбе судији за извршење кривичних санкција. У досадашњој пракси примене ових мера, упркос законском року за преиспитивање мере, иста је обустављана пре истека рока у свим ситуацијама када су престали разлози за њено одређивање, на основу мишљења стручних служби завода, који прате њено извршење.

Заводи за извршење кривичних санкција поступају по препорукама и спроводе следеће активности у циљу развијања сврсисходних режима за осуђенике којима је изречена мера појачаног надзора: преиспитивање програма осуђених лица врши се одмах након одређивања мере појачаног надзора, извршење ове мере се индивидуално прилагођава, а уколико се приликом преиспитивања програма утврди нека од потреба, уводе се нови индивидуални циљеви у програм поступања. Контакт са службеницима третмана се одвија појачаном динамиком.

100. У Казнено-попоровном заводу у Панчеву није било притужби од стране лица лишених слободе а које се односе на то да их припадници Службе за обезбеђење неформално кажњавају уклањањем душека до краја дана због неустајања на активност бројања.

Припадници Службе за обезбеђење упознати су са препоруком Комитета која се односи на наведено, као и са обавезом да се придржавају закона и осталих подзаконских аката који уређују област за извршење кривичних санкција и да могу да примењују једино формалне дисциплинске поступке подношењем дисциплинске пријаве.

101. У досадашњој пракси примене ових мера, упркос максималном трајању мере самице које је прописано законом, иста се у највећем броју случајева одређује у трајању краћем од 15 дана и обуставља се у свим ситуацијама када се утврди да је постигла своју сврху и пре њеног истека.

102. У складу са Законом о извршењу кривичних санкција свако осуђено лице док се налази на издржавању казне има право на две посете месечно од стране брачног друга, деце, родитеља, усвојоца, усвојеника и осталих сродника у правој линији и у побочној линији до четвртог степена крвног и тазбинског сродства, као и хранитеља, храњеника и старатеља и то у трајању од најмање 1 часа. Поред тога осуђени има право и на посету у посебној просторији једном у два месеца са својим брачним другом, децом или другим блиским лицем у трајању од 3 часа.

Правилником о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђеним лицима која се добро владају, која остварују програм поступања и индивидуалне циљеве могу се доделити проширена права која подразумевају право и на већи број посета, тако да осуђено лице напредовањем у третману може остварити права и до 6 посета месечно.

У КПЗ у Пожаревцу-Забели у плану инвестиционих улагања за 2022. годину је адаптација објекта у чијем су саставу просторије за породичну посету са санитарним чворовима и пратећим службеним просторијама.

103. Управа ће предузети мере да, у складу са исказаним потребама завода, повећа број телефонских говорница.

110. Повећан број упућивања лица на извршење мера безбедности у Специјалну затворску болницу доводи до пребукираности смештајних капацитета. У току је реновирање једног блока у болници, чиме ће се повећати број соба, а у плану је и обезбеђивање локације и изградња новог објекта, ван града, који је намењен за пацијенте који се налазе на извршењу мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, чиме ће се обезбедити хуманији услови за извршење ове мере, с обзиром на ограничења која постоје у архитектонском смислу у згради у Бачванској улици.

113. Као што је уочено СЗБ је уложила напор за обнављање парка који свакодневно користе пацијенти, а планирано је и додатно постављање справа за вежбање, сађење и нега биљака. Што се тиче дворишта између зграда чије су фасаде старе, планирана је обнова истих са идејом да се осликају муралима чиме би се додатно подстакла креативност лица лишених слободе, а тиме и освежио простор.

115. Излазак у двориште и парк је током претходне 2020/2021. године било лимитирано актуелном пандемијом вируса COVID-19, као и мањком запослених у служби обезбеђења. Након спроведене вакцинације, активности и дружење на отвореном су побољшани, а планиран је пријем запослених у службу обезбеђења, што ће омогућити чешће и дуже извођење лица на свеж ваздух.

116. Медикаментна психијатријска терапија се у СЗБ прописује од стране специјалиста психијатрије у складу са важећим националним водичима и доступним

регистрованим лековима преко РФЗО. Прописивање бензодиазепина је засновано на дугогодишњем искуству добре праксе усклађено са актуелним препорукама.

117. Већ неко време се ради на имплементацији индивидуалних планова лечења за психијатријске пацијенте, које је успорено због великог прилива пацијената, те мањег броја специјалиста психијатрије. СЗБ сваке године упућује на специјализацију психијатрије, лекаре опште праксе да би побољшала квалитет рада. Такође, у оквиру пројекта Савета Европе „Јачање заштите права лица лишених слободе“, наставиће се сарадом на развијању индивидуалних планова лечења.

118. У складу са препорукама Комитета у свим собама у којима бораве лица на мери безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања поставиће се зидни сатови. Радна терапија је интезивирана, а у плану је, у новом простору који је направљен у парку, бављење хортикултуром и гајење поврћа. Такође је постављена одбојкашка мрежа тако да ће лица на психијатријској мери моћи да се баве и посебним активностима. На новом блоку који се реновира биће женски блок у коме је простор предвиђен искључиво за радну терапију жена.

119. У СЗБ-у медикментозну терапију пацијентима дели искључиво медицинско особље тј. медицински техничар а поједини стабилни пацијенти, у ремисији хроничне болести, пружају помоћ у кретању, облачењу и свакодневним активностима теже покретним пацијентима.

120. СЗБ је свесна неопходности постојања одвојеног простора за малолетна лица и у складу са тим реновира слободан блок за проширивање смештајних капацитета, где је планиран и посебан део за малолетна лица, поред тренутног решења да се у оквиру постојећег блока малолетници смештају у одвојене собе. Такође је ангажован консултант специјалиста дечије психијатрије који лечи такве пацијенте.

126. СЗБ је уложила напор за формирање просторије која се користи за физичко спутавање пацијената. Наглашавамо да се процедура користи искључиво у хитним ситуацијама, а у циљу осигуравања физичке безбедности лица са менталним сметњама или неког другог лица када су исцрпљене друге терапијске могућности. У СЗБ се често хоспитализују пацијенти којима је то прво психијатријско лечење и који спорије реагују на медикаментозну терапију па је некада физичко спутавање једини избор за обезбеђивање њихове физичке безбедности као и безбедности других пацијената. Такође из других завода свакодневно се хоспитализују пацијенти који нису терапијски збринуте или показују фармакорезистенцију што у неким случајевима повећава дужину физичког спутавања. Током примене ове мере поштују се препоручене процедуре. Особље СЗБ-а се труди да се физичко спутавање примени што ређе и улаже се напор да упућивањем на стручно усавршавање лекара и применом новије генерације медикамендозне терапије ова мера не буде пракса у раду.

127. Специјална затворска болница улаже напор да повећа број здравствених радника и сарадника, посебно специјалиста психијатрије расписивањем конкурса за пријем, а у континуитету упућује млађе лекаре на специјализацију.

Ц. Објекти за које је надлежно Министарство здравља

132. Напомињемо да је на састанку Управе Клинике и начелника одељења са члановима Комисије, а по завршеном обиласку Клинике, прелиминарно и експлицитно речено од стране др Томчука, члана Комисије да је „један пацијент саопштио да је добио један шамар“. Управа Клинике је тражила да ова изјава уђе у званични записник комисије, а Клиника је исти сачинила на основу аудио снимка састанка након сагласности свих учесника да се састанак снима.

Ово наглашавамо стога што смо више пута поновили комисији да смо установа која је имплементирала стандард квалитета ИСО 9001, што значи да смо комисији дали на увид сву документацију и процедуре за све појаве коју су они мониторовали. Управо због проблематичне методологије комисије, која је податак „о једном шамару једног пацијента“ од укупно преко 250 хоспитализованих у том моменту, наведена примедба не може се узети као чињеница на основу које се доносе генерални закључци.

Из претходног се закључује да је наведено у Извештају – „неколико оптужби за вербално злостављање и физичко малтретирање пацијената од стране запослених у Клиници“ **НЕТАЧНО.**

133. Сви тоалети у Клиници су обезбеђени вратима, а једини изузетак је тоалет који се налази у ОЈ Интензивна нега 1, у оквиру Службе ургентне психијатрије, где се у складу са индикацијама, ургентно и краткотрајно (ранга неколико сати) збрињавају лица која су у стању психомоторне узнемирености, те који потенцијално угрожавају сопствени или туђи живот и здравље. Овакви пацијенти захтевају константни мониторинг од стране медицинског особља, те је то једини разлог непостојања врата на тоалету. Такође, морамо напоменути да су тоалети у поменутој организационој јединици постављени тако да не нарушавају интиму пацијента.

Непознатно је откуд члановима Комисије сазнање шта се дешава, у организацијском смислу у Клиници, а након завршетка њихове посете. Такође, морамо констатовати да су конкретни наводи из Извештаја нетачни, обзиром да свако одељење за продужено лечење у сектору Падинска Скела свакодневно спроводи мере психосоцијалне рехабилитације, које подразумевају различите активности, попут учења социјалних и животних вештина, асертивних тренинга, радионице сликања, вајања, кувања, као и музичку и драмску терапију, у шта су се чланови комисије и уверили обилазећи импозантан простор, комплетно опремљен и намењен овим активностима где су могли видети и радове пацијената.

Када је реч о опремљености одељења, напомињемо да свако одељење сектора Београд и Падинска Скела Клинике поседује ТВ уређаје, а нека одељења и додатну видео и аудио опрему, столове за стони тенис и стони фудбал. О свим активностима у раду са пацијентима Клинике, а у складу са акредитационим стандардима, постоји писана документација која се води на дневном нивоу. Све поменуто је документовано у прилогу.

134. Наведено се односи на пацијенте који се лече у сектору Клинике који се налази у Вишеградској улици. Морамо још једном напоменути (иако је Комисија са овим упозната и приликом посете) да се у овом делу Клинике лече особе које у дијагностичком смислу припадају категорији акутних психотичних стања, и то у

периоду од максимално 14 дана (од дана пријема на Клинику), што је прописана епидемиолошка изолација, односно, дужина трајања периода инкубације услед потенцијалне заражености вирусом Корона.

Након поменутог периода, пацијенти бивају преведени у одељења сектора Падинска Скела Клинике, када се и укључују у терапијски процес и у све активности на отвореном простору (спортске активности, шетње и боравак у природи). Наведено се, такође, у складу са акредитацијским стандардима и индивидуалним планом лечења, бележи у за то предвиђену документацију.

Комисији је током посете напоменуто да су активности везане за процес рехабилитације, радне и окупационе терапије биле у измењеном режиму рада због актуелне епидемије, а у складу са актуелним епидемиолошким мерама које су донете од стране државе, а које су се посебно односиле на забрану окупљања више од одређеног броја особа у том тренутку.

135. Напомињемо да су у Сектору Падинска Скела у одељењима за продужено лечење и ванстандардне услуге собе пацијената ограничене на четири постеље, што је у складу са законом и акредитационим стандардом Клинике.

142. Што се тиче примедбе на број запослених у Клиници "Др Лаза Лазаревић", напомињемо да је на дан 01.03.2021. године, Клиника имала 80 лекара, 25 здравствених сарадника, 3 фармацеута, 269 медицинских сестара и техничара, 31 административног радника и 106 техничких радника, што је укупно 513 запослених који су свакодневно у служби квалитета здравствене заштите која се пружа у Клиници. Да би било јасније, ови подаци су упоређени са Извештајем о извршењу за 2020. годину која се тиче капацитета и коришћења болничких постеља, а који је званични документ Градског завода за јавно здравље и Републичког фонда за здравствено осигурање. Прегледом овог извештаја, а такође и бројног стања претходне четири године, дневно бројно стање пацијената на Клиници никада није прешло бројку од 290 попуњених постеља, што доноси следећу структуру: 1 лекар на 3,62 постеље, 1 сестра на 1 постељу, итд. Ово је свакако изузетно висок стандард, те нема говора о малом броју запослених у Клиници. Ови подаци су апсолутно проверљиви и чланови комисије су их добили на увид. У тренутку посете, број пацијената на хоспиталном лечењу је био мањи од 260.

149. У делу извештаја који се односи на правне мере заштите смештаја пацијената, односно, да су одређени пацијенти примљени на добровољној основи фактички лишени слободе након потписивања обрасца о сагласности који нису ни разумели, наглашавамо да је наведено нетачно. Такође, чињеница је да је у периоду од 2015. године који се помиње у извештају до данас знатно смањен број присилних хоспитализација у Клиници, а што потврђујемо увидима у решења Првог основног суда у Београду за период 2018. године (укупно 123 особе), 2019. године (укупно 143 особе) и 2020. године (укупно 70 пацијената). Такође, наглашамо да се Клиника у потпуности придржава Закона о заштити лица са менталним сметњама, а посебно дела који се односи на принудно задржавање лица на лечењу, што потврђује Процедура о присилној хоспитализацији. Наиме, пет дана пре истека првобитног решења о принудном задржавању у трајању од најдуже 30 дана, Клиника прослеђује захтев Првом основном суду о потреби за продужењем принудне хоспитализације са разлoзима за исту, а што утврђује надлежни судија, након обављеног поновног психијатријског вештачења од стране специјалисте психијатрије који је регистрован у Министарству правде као судски

вештак. Наведено је у супротности са наводима у Извештају да још увек нема ограничења трајања присилног смештаја. Закон о заштити лица са менталним сметњама ограничава принудну хоспитализацију на максимално 30, а изузетно на максимално 90 дана, што доследно спроводи Први основни суд у Београду. Комисија је добила на увид целокупну документацију која се односи на принудне хоспитализације а такође и решења суда, доказе о уручивању решења пацијентима, као и њихове жалбе на решења.

171. Сматрамо да су примедбе наведене у ставу 171. Извештаја нетачне, јер се целокупна документација у вези са механичким спутавањем уредно и правовремено бележи, а у складу са Законом о заштити лица са менталним сметњама и Процедуром о механичком спутавању Клинике. Дакле, нас Закон обавезује да се на свака два сата врши поновна процена неопходности наставка механичке фиксације за сваког фиксираног пацијента. Наведено значи да ни један пацијент не може бити механично спутан дуже од два сата а да се претходно не уради поновна процена и ново индиковање, што представља нову фиксацију о чему се води и документација која је била предочена комисији. О тој законској обавези смо детаљно упознали комисију и предочили им готове, добијене обрасце. Напомињемо да чланови комисије не познају нашу законску регулативу у смислу Закона о заштити лица са менталним сметњама а са којом смо их упознали на завршном састанку (о чему постоји записник сниманог састанка). Такође, не постоје докази тврдње о дуготрајној механичкој фиксацији, као што су трагови на кожи, повреде или пак плућна емоболија, као могуће последице дуге механичке фиксације, што би чланови комисије требали да знају као стручна лица. Напомињемо, да ниједан пацијент у моменту посете у београдском делу Клинике у истом није боравио дуже од 14 дана због епидемиолошких мера и да би се физичке последице прекомерног спутавања могле непосредно и неспорно утврдити, што није био случај.

Након одговора на различите делове Извештаја, чланови управе Клинике за психијатријске болести „др Лаза Лазаревић“ имају потребу да изнесу и своја запажања и примедбе на поменуту посету, а у нади да ће оне бити од обостране користи.

Остаје нам нејасна одлука о посети Комитета установи терцијарног нивоа у периоду тренутне епидемије, али више од тога - низак степен информисаности чланова делегације о важности, оправданости и сложености спровођења епидемиолошких мера на Клиници.

Као професионалци у области менталног здравља морамо изнети и своје запажање и предлог везан за одабир чланова делегације Комитета. Наиме, мањак медицинских знања код чланова делегације у великој мери онемогућује успешност комуникације и разумевање самог процеса рада, специфичности психијатријске службе, што се види и из примедби које у Извештају износе. Такође, потпуно непознавање законске регулативе земље у коју долазе, а нарочито веома отворено исказивање лошег става и предрасуда према запосленима и држави Србији уопштено, што су у неколико наврата и вербализовали, довело је до лошег и непријатног поступања самих чланова делегације према особљу клинике, што сигурно није био циљ Комитета који их је и делегирао.

Д. Објекти за које је надлежно Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

163. На основу интервенције Министарства, поново је активиран план о реконструкцији б-ог павиљона за смештај корисника у дому преко Канцеларије за јавна улагања. Дана 30.12.2021. године је потписан Извештај о завршеном поступку јавне набавке радова 90-2021 у износу од 1.019.614.456,32 динара, тако да је започет процес отклањања уочених недостатака у Дому Кулина. Захваљујући Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и разумевању тима, добијена су средства за опремање установе, којима ће се олакшати рад радницима у непосредном раду са корисницима (тешке и теже интелектуалне тешкоће, са додатним психофизичким и соматским проблемима и болестима). Пре свега савремени кревети, кревети за купање непокретних корисника (њих око 150) , машине за чишћење просторија, опрему за дневне боравке, машине за обраду хране, мобилијар за функционално опремање дворишта ради побољшања квалитета живота наших корисника. Напомена је да су сва набављена средства искључиво у сврхе побољшања квалитета живота корисника и лакшег тј. смањења физичког рада са корисницима у непосредној и основној нези.

164. Канцеларија за управљање јавним улагањима спровела је набавку за услуге израде техничке документације потребне за реконструкцију, санацију и доградњу „Дома за децу и омладину Душко Радовић“ у Нишу.

Дана 13. децембра 2021. године, установи је достављено обавештење од стране Републичке дирекције за имовину Републике Србије, којим се даје сагласност да Дом за децу и омладину „Душко Радовић“, прибави сву потребну техничку и другу потребну документацију за извођење радова на изградњи – доградњи предметног објекта, те да се након комплетирања пројектно- техничке документације и обезбеђивања средстава поново затражи доношење Закључка Владе о прибављању путем изградње објекта, у складу са одредбама члана 27. став 2. а у вези са члана 29. став 2. Закона о јавној својини и о преносу инвеститорских права на град Ниш.